

Alhambra

zdroj cs.wikipedia.org

úprava textu Ing. Petr Včelák

vcelak@kiv.zcu.cz

1 Alhambra

Alhambra (doslovně Rudý hrad, v arabštině الحمراء [Al Hamrā']) je středověký komplex paláců a pevností maurských panovníků Granady. Nachází se na území jižního Španělska (v době výstavby známé jako Al-Andalus). Zaujímá prostor kopcovité terasy na jihovýchodní hranici města Granady. V době nadvlády Islámské říše nad územím Španělska byla Alhambra mešitou, nyní však je muzeem skvostné islámské architektury.

1.1 Celkový pohled

Plošina, která měří přibližně 740 m do dálky a 250 m v nejširší části, zabírá asi 142 000 m². Je obehnaná opevněnou zdí, jež je lemována třinácti věžemi. Řeka Darro vyvěrající z hluboké prolákliny na severu, odděluje území granadského Albaicinu; Údolí Assabica obsahující park Alhambra je situován západně a jižně a taktéž, mimo toto údolí, téměř paralelně s vyvýšeninou Monte Mauror. Toto údolí je hraničním prvkem oblasti Antequeruela.

1.2 Historie

Název Alhambra, v arabštině znamenající červená, je pravděpodobně odvozen od sluncem vypálených cihel, vyrobených z kvalitního štěrku a jílu, ze kterých jsou vyrobeny vnější zdi. Někteří z povolání však zastávají názor, má připomínat červenou zář pochodní, jejichž zář byly práce na stavbě stavby provázeny po mnoho nocí. Jiní zase připomínají souvislost se jménem zakladatele Muhammada I., známého jako Ibn al-Ahmar, další zase odvozují název z arabského Dar al Amra - Dům pána. Palác se stavěl především v letech 1284 až 1354, za vlády Al Ahmara a jeho nástupců. Bohužel jména hlavních podílejších se umělců jsou neznámá nebo zpochybnitelná.

Nádherné arabesky vnitřní výzdoby jsou připisovány mimo jiné vládcům Júsufovi I. a Muhammadu V. Po křesťané získali v roce 1492 nadvládu nad městem, začali Alhambrou upravovat. Zachovalé dílo bylo zavápněno, kresby a pozlacení odstraněno, nábytek znehodnocen, rozbit nebo odstraněn. Karel V. (1516-1556) přestavěl část paláce v renesančním stylu a aby uvolnil prostor renesanční přestavbě, která nikdy nebyla dokončena, zničil větší část zimního paláce. Filip V. (1700-1746) prostory „poitalštil“ a dokončil palác přesně v místech, která se nazývala Maurskou stavbou. Přišel s rozdělením stavby, které zapříčinilo zneprístupnění velkých obytných prostor. V následujících stoletích pod nadvládou španělských králů bylo maurské umění nadále znehodnocováno. V roce 1812, za vlastnictví hraběte Sebastianiho, byly některé věže vyhozeny do povětří, zatímco pro celé budovy čekal stejný osud později - Napoleon se snažil vyhodit do povětří celý komplex; ještě před tím, než byl jeho úmysl realizován, zmrzačený voják potajmu plán svého velitele překazil znehodnocením výbušnin a zachránil tak Alhambrou pro příští generace.

V roce 1821 zemětřesení způsobilo další škody. Restaurátorské práce začaly v roce 1828 pod vedením architekta José Contrerase za finanční podpory Ferdinanda VII. Po smrti Contrerase v roce 1847 práce úspěšně pokračovaly za jeho syna Rafaela (+ 1890) a vnuka Mariana.

1.3 Místopis

Umístění v krajině můžeme nazvat jako jedno z výjimečných krás přírody. Náhorní plošina sama o sobě diktuje široký rozhled na město a planiny Granady východním a jižním směrem. Maurští básníci Alhambrou přirovnávají k „perle vsazené do smaragdu“ v narážce na barvy budov a lesy kolem. Park (Alameda de la Alhambra), na jaře překypující bujnou flórou a trávami, byl za Maurů osazen růžemi, pomerančovníky a myrtami. Nejcharakterističtější rysem parku však je husté osázení

jilmem štíhlým, které upřednostnil v roce 1812 vévoda z Wellingtonu. Park je opěvován pro zpěv slavíků a proudící vody tryskající z několika fontán a kaskád. Ty jsou napájeny vodou z přivaděčem 8 km dlouhým z řeky Daro od kláštera Jesus del Valle stojícího nad Granadou.

Navzdory dlouhému období zanedbávání, úmyslného vandalismu a někdy i chybnému restaurování, kterým Alhambra prošla, zůstává stále nejkrásnějším příkladem maurského umění vrcholné evropské fáze. Oproštěna od přímého byzantského vlivu, který můžeme najít na kordóbské katedrále Mezquita, je komplexnější a fantastičtější než Giralda v Seville. Většina budov paláců má čtvercové půdorysy, se všemi místnostmi obrácenými do centrálního nádvoří. Celek dosáhl svých nynějších rozměrů jednoduše postupným přidáváním nových čtvercových půdorysů vyprojektovaných na stejném principu. Půdorysně se však liší rozměrem a jsou navzájem propojeny menšími místnostmi a průchody. Vnější vzhled je však strohý a prostý, jakoby tímto architekt zamýšlel zvýšit kontrast vůči interiéru. Tam je palác nedostižně nádherný ve svém detailu mramorových sloupů a arkád, stejně jako patinovaných stropů a jakoby zahalené průsvitnosti nezměrné štukatérské práce. Slunce a vítr má volný přístup a tak celý efekt má nádech lehkosti a ladnosti. Modrá, červená, a zlatavě žlutá jsou působením času poněkud znevýrazněny, avšak stále působivé.

Ve výzdobě můžeme najít typický arabský styl, přísný a tradiční vzor listů a geometrické zdobení zpracované v arabesky až neuvěřitelné spletnosti a důvtipu. Malované plochy jsou převážně použity jako obklad stěn.

1.4 Průvodce Alhambrou

Maurská část Alhambry připomíná mnoho středověkých křesťanských pevností svým rozdělením na tři základní části – hrad, palác a obytné přístavky pro poddané. Alcazaba – pevnost a nejstarší část byla postavena na izolovaném a strmém výběžku, jež dělí náhorní plošinu na severo-západě, zbyly z ní však pouze masivní vnější stěny, věže a hradby. Na počest španělského dobytí Granady 2. ledna 1492 byla na jedné z věží poprvé vyvěšena zástava Ferdinanda a Isabely. Střelecká věž s obrovským zvonem byla dostavěna v 18. století a zrekonstruována po poničení zásahem blesku v roce 1881. Za Alcazabou se nachází palác maurských králů, Alhambra; za touto stavbou se dále nachází Alhambra Alta (hořejší Alhambra), původně obývaná dvořany a panstvem.

Přístup směrem z města do parku Alhambry je umožněn díky Puerta de las Granadas (brána granátových jablek), což je masivní vítězný oblouk z 15. století. Strmý svah vede podél sloupu Karla V., fontány postavené v roce 1554, až k hlavnímu vchodu do Alhambry. Tím je Puerta Judiciaria (brána soudu), podkovovitá pasáž a tyčící se věž náměstí používaného Maury jako neoficiální soudní dvůr. Nad vchodem je vytesána ruka s nataženými prsty jako talisman proti oku zla. Klíč, symbol autority, zaujímá odpovídající místo uvnitř podloubí. Úzká pasáž vedoucí dovnitř Plaza de los Aljibes (Místo nádrží), širokého otevřeného prostoru, který odděluje Alcazabu od Maurského paláce. Vlevo od průchodu vystupuje věž Torre del Vino (Věž vína) postavená v roce 1345 a používaná v 16. století jako sklepní prostor. Napravo je palác Karla V., střídavě vypadající, avšak majestátní renesanční budova, poněkud narušující harmonii okolí svou nadměrnou velikostí. Extrémně komplikované a detailní provedení výzdoby maurské Alhambry stojí v příkrém kontrastu ke Karlovu paláci, který tvoří bílé stěny bez rušivých elementů. Mnohé z autorit architektury jsou tudíž znechuceny preferováním jednoduchého renesančního stylu Karla V., který podle nich znehodnocuje celou architektonickou velikost Alhambry. Stavba Karlova paláce začala v roce 1526 a skončila v roce 1650.

Současný vstup do Maurského paláce (Palacio Arabe, nvější Palacio de Generalife (nebo také Ginerlife – z maurského Jennat al Arif, „Arifova zahrada“, či také „Architektova zahrada“). Tento letohrádek se datuje přibližně do konce 13. století, avšak byl několikrát přestavěn. Jeho zahrady s živými ploty zastřiženými do podoby jeskyň, fontánami a cypřišovými uličkami mají pověst původního maurského charakteru. Villa de los Martires (Martyrův letohrádek) na vrcholu Monte Mauror, upomíná svým jménem křesťanské otroky, kteří byli zaměstnáni stavbou Alhambry a taktéž uvěznění v podzemních kobkách. Torres Bermejas (Vermilionské věže), také na hoře Monte Mauror, jsou dobře zachovalou ukázkou maurského opevnění s podzemními nádržemi, konírny a ubytováním pro 200 mužů. Několik římských náhrobků bylo objeveno v roce 1829 a 1857 na úpatí Monte Mauror.

Na stavbě Alhambry nenajdeme jediný podpis maurských tvůrců, kromě lidské dlaně. Je tu však mnoho odkazů na lidskou tvořivost na renesančních stavbách. Casa Real je malými dveřmi, které dál vedou na Patio de los Arrayanes (Myrtový dvorec), nazývaný též Patio de la Alberca (Dvorec požehnaní nebo Dvorec jezírka), což pochází z arabského birka¹. Tento dvorec je 42 m dlouhý a 22 m široký. Vprostřed je velká nádrž s mramorovým obložením, plná zlatých rybek a obklopená myrtami. Jsou tu galerie na severní a jižní straně. Jižní je 7 m vysoká a je podpíraná mramorovou kolonádou. Pod ní, napravo, býval hlavní vchod, nad ní jsou tři elegantní okna s oblouky a miniaturním sloupovím. Z tohoto nádvoří jsou vidět na severu nad střechy vystupující stěny Torre de Comares, odrážející svůj obraz v jezírku.

Salón de los Embajadores (Síň ambasadorů) je největším v Alhambře a zaujímá místo celé Torre de Comares. Je to čtvercová místnost, se stěnami 12 m dlouhými, zatímco střed dómu je 23 m vysoký. Sloužila jako velká přijímací místnost, trůn sultána byl umístěn naproti vchodu. V takovémto prostředí Kryštof Kolumbus přijímal podporu Isabely a Ferdinanda k cestě do nového světa. Dlaždice jsou skoro všude do výšky 1,2 m a barevně se pravidelně střídají. Nad nimi je série oválných medailonů s nápisy protkanými květinami a listy. Je tu devět oken, po třech na každém z průčelí, a strop, který je pozoruhodně členěn vykládanou kompozicí z bílých, modrých a zlatých tvarů kruhů, korun a hvězd. Zdálo by se, jako by to byla napodobenina klenby samotného ráje. Stěny jsou pokryty různými štukami velice jemného vzoru, obklopeny mnoha starověkými erby.

Věhlasné Patio de los Leones (Lví nádvoří) je protáhlé 35 m do délky a 20 m do šíře, obklopené nízkým ochozem na 124 bílých mramorových sloupech. Pavilón je extrémně protažený do nádvoří, s rafinovanými stěnami a lehce kopulovitou střechou, propracovaně pokrytou ornamenty. Nádvoří je dlážděno barevnými dlaždicemi a podloubí postaveno z bílého mramoru. Také stěny jsou pokryty až do půl druhého metru nad zemí dlaždicemi modré a žluté barvy s dolní a horní linkou ze zlatého a modrého smaltu. Sloupy podpírající střechu a galerii jsou nepravidelně rozmístěny s efektem uměleckého výhledu. Pilíře, oblouky a sloupové jsou vyzvější Palacio de Generalife (nebo také Ginerlife – z maurského Jennat al Arif, „Arifova zahrada“, či také „Architektova zahrada“). Tento letohrádek se datuje přibližně do konce 13. století, avšak byl několikrát přestavěn. Jeho zahrady s živými ploty zastřiženými do podoby jeskyň, fontánami a cypřišovými uličkami mají pověst původního maurského charakteru. Villa de los Martires (Martyrův letohrádek) na vrcholu Monte Mauror, upomíná svým jménem křesťanské otroky, kteří byli zaměstnáni stavbou Alhambry a taktéž uvěznění v podzemních kobkách. Torres Bermejas (Vermilionské věže), také na hoře Monte Mauror, jsou dobře zachovalou ukázkou maurského opevnění s podzemními nádržemi, konírny a ubytováním pro 200 mužů. Několik římských náhrobků bylo objeveno v roce 1829 a 1857 na úpatí Monte Mauror.

Na stavbě Alhambry nenajdeme jediný podpis maurských tvůrců, kromě lidské dlaně. Je tu však mnoho odkazů na lidskou tvořivost na renesančních stavbách. Zdobeny rozmanitou škálou dekorativního listovního a jiných prvků. Na každém z oblouků je velká čtvercová plocha arabesek, nad pilíři je další plocha filigránské práce. V centru nádvoří je oslavovaná Lví fontána, unikátní alabastrová mísa podpíraná soškami dvanácti lvů z bílého mramoru. Nejsou sice vypracovány příliš detailně, avšak vyzařují sílu a odvahu. Říká se, že lvi byli vymodelováni členy křesťanské komunity, neboť vytvoření soch nebylo pro následovníky Islámu přípustné. Dvanáct lvů sloužilo jako forma časoměry, kdy voda proudila každou hodinu z jiného lva. Křesťané po opětovném dobytí hodiny rozebrali, aby zjistili, jak fungují, ty však od té doby přestaly pracovat úplně.

Sala de los Abencerrajes (Síň Abencerrajů) odvozuje název z legendy, podle které Boabdil, poslední král Granady, pozval vrchní představitele zmiňované skupiny na banket a nechal je pak na tom místě povraždit. Tato místnost je dokonalé náměstíčko s vysokými kopulemi zamřížovanými okny jako základna. Střecha je znamenitě zdobena modrou, hnědou, červenou a zlatou barvou. Sloupy podpírající ji a oblouky vyvěrající v úžasném stylu. Naproti tomuto sálu se nachází Sala de las dos Hermanas (Sál dvou sester), jež svůj název odvozuje z dvou velmi pěkných mramorových destiček, jež jsou součástí dláždění. Tyto destičky mají rozměry 50 na 22 cm a jsou bez jakéhokoliv poskvrnění. Uprostřed sálu je fontána a střecha – voštinová kopule s drobnými obrázky. Každý z obrázků je jiný a říká se že je jich na 5000 – což je skvělý příklad maurské stalaktitové klenby.

Mezi jiné divy Alhambry patří Sala de la Justicia (Síň spravedlnosti), Patio del Mexuar (Nádvoří koncilu), Patio de Daraxa (Nádvoří vestibulu) a Peinador de la Reina (královnina převlékárna), v nichž můžeme pozorovat tutéž krásnou architekturu, tutéž elegantní výzdobu. Palác a Horní Alhambra rovněž obsahuje lázně, množství ložnic a letních zahrad, klidné galerie a labyrint stejně jako klenuté kobky.

Původní nábytek paláce reprezentuje věhlasná váza Alhambry – ukázka maurského umění keramiky. Je datována do roku 1320 a představuje první maurské období porcelánového umění. Je 1,3 m vysoká, zespodu bílá a smaltování je modré, bílé a zlaté.

Z přilehlých budov spojených s Alhambrou je nejzajímavější Palacio de Generalife (nebo také Gineralfife – z maurského Jennat al Arif, „Arifova zahrada“, či také „Architektova zahrada“). Tento letohrádek se datuje přibližně do konce 13. století, avšak byl několikrát přestavěn. Jeho zahrady s živými ploty zastřiženými do podoby jeskyň, fontánami a cypřišovými uličkami mají pověst původního maurského charakteru. Villa de los Martires (Martyrův letohrádek) na vrcholu Monte Mauror, upomíná svým jménem křesťanské otroky, kteří byli zaměstnáni stavbou Alhambry a taktéž uvěznění v podzemních kobkách. Torres Bermejas (Vermilionské věže), také na hoře Monte Mauror, jsou dobře zachovalou ukázkou maurského opevnění s podzemními nádržemi, konírnami a ubytováním pro 200 mužů. Několik římských náhrobků bylo objeveno v roce 1829 a 1857 na úpatí Monte Mauror.

Na stavbě Alhambry nenajdeme jediný podpis maurských tvůrců, kromě lidské dlaně. Je tu však mnoho odkazů na lidskou tvořivost na renesančních stavbách.

1.5 Různé

Alhambra, Generalife a granadský Albayzin je zahrnut v seznamu světového dědictví UNESCO. Je to také místo děje novely Povídky z Alhambry (Tales of Alhambra) od Washingtona Irvinga. Irving žil v tomto paláci po dobu psaní knihy a stal se tak prostředníkem v znovu uvedení tohoto místa do povědomí širokého publika.

Obsah

1	Alhambra	2
1.1	Celkový pohled	2
1.2	Historie	2
1.3	Místopis	2
1.4	Průvodce Alhambrou.....	3
1.5	Různé.....	5
	Literatura.....	7

Literatura

1. **Wikipedie**. Alhambra. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [Online] 1. 2. 2009. [Citace: 2009. 3. 2.] <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Alhambra&oldid=352108>.